

Megállítunk a beszélgetésben. A fényképezés kötetlenebb, az új mozaik terve, amit Budapesti Istenhiedek kerületében helyeztek el. Előkerült egy kézirát is: Barsay a nyáron megírta élete történetét. Mintha újabb erők, energiák kerülének napvilágra belőle.

— Júniusban levelet kaptam a családomtól, ami nagyon felizgatót, és akkor odavágtam a hat eszetet. Ma is úgy vannak Szentendrére. De nem loptam az időt. Amit megírtam, annak örülök, de hát egy kicsit boldogtalan vagyok, mert nem sikerült úgy kialakítanom, ahogyan szerettem volna. Eppen azért megtartom magamnak.

Mindezt persze optimistán mondta. Azért beavatótunk titkaiba. Mozaiktervezés közben biztatót bennünk, belemélyedhetünk, hogy aztán ő olvasson föl. Pályatársakról, külsőre emberekéről, művészeiről, humánúmról.

— Rudnay egyszer azt kérdezte tőlem harmadéves koromban — idézem emlékeimből, amit leírt —, hogy Barsay úr, ha őnt a sorsa egy lakatlan szigetre kényszerítene, akkor festene? Feszenek — mondtam nekhevülten. Nem hinném — válaszolta Rudnay. — Ha nincs kinek festeni, ha nem volnának emberek, nem élnék emberi közösségben, akkor nem venne esetet a kezébe, mert az embereknek festünk, az embereknek frünk, az embereknek muzsikálnak. No hát, így vagyok én a humánummal is, amit soha nem szabad kikapcsolni, de összeválasztani sem.

Megint a sűrűben járunk. Jót tett pár percnél kapcsolódás, a mandolin megalkotása, beszélgetés az újabb képekéről, amelyeknek az indítást a szentendrei szerb sírkövek jelentik.

— Volt egy szerencsétlen korszaka a mi festésztűnknek, amikor majdnem főtiszérien követelték az emberi figurának mint festői kifejezési eszköznek a megjelenését a vásznon. Szerencsére ez a nézet megbukott, s én inkább jó példákat szeretnék felhozni. Egy vitorlát szeretnék a figurájára gondolok. Ez

az alak emberi érzéseket, majdhogynem forradalmi érzéseket fejez ki. Izgató, arra kényszeríti a nézőt, hogy tiltakozzon minden igazságtalanság ellen. Így is lehet embert festeni. Meg úgy is, ahogy Picasso a kéek korszakában. Csodálatos. Szőnynek a Helyzetéről című képe is ilyen, a magyar monumentális pikktúra egyik lezsebb darabja. De említhetem Derkovits Gyulát is. Ő volt a világ legnagyobb proletárfestője. Róla csak tisztelttel és levett kalappal lehet beszélni. Nem azért, mert ő tényleg a munkások, a szegényemberek elgyőztört életét fejezte ki a művészetében. De nézd meg egyszer cím nélkül is azokat a képeket! Anélkül is mély emberi tartalmakat hordoznak. Képeimék nélkül is meg lehet érteni, mit akarnak mondani. Fájdalmasak, megindítóak, milyen nagy alázattal vannak megfestve! Tehát a kifejezési eszközöknek mindig megvan a maguk jelentősége. A festészet néha megtorpanhat: egy taszimus vagy édestestvére, a gesztusfestészt csak felrészeltja. Amint elvégezte a feladatot, el is tűnik: nem a szűk korlátok között mozgó mondanivalók kerülnek megint előtérbe.

Barsay fölemelte két karját, úgy magyarázott. Furcsa volt látni őt elszántságában. Azt a mestert, akiről egyik méltatója azt írta, hogy „az emberi nagyságot, a teremő nyugalmat, a főlélem összekapcsolódását, az összetartozás erejét majdnem mindig a világteljeséget hordozó, világsszülő ősanymodellben” találta meg. Megfestni őt képeltetésében, ez az ember még a légynek sem tudna ártani.

— Arra kérem a fiatal-ságot, hogy becsulják meg nagyjainkat, akiknek mai kultúráink köszönhetjük. Mednyánszkyt kritizálva átéljük egy kor tragédiát, de ne legyünk mindenben konzerváltak, mindent egy moudattal jeirők. Nekünk tudnunk és éreznünk kell Petőfinék, Arany Jánosnak, Vörösmartynak, Ady-nak, József Attilának, Radnótinak a nagyságát. Ezeket az embereket éppúgy nem lehet lenyomni, mint a festészetben Derkovitsot, Egyrt, Nagy Baloghot. Azért említem ismét Derkovitsot,

mert fiatal embereknek olyan csúnyán nyilatkoztak róla a televízióban. S azt hiszem, ez sokunkat elszomorított.

Hogy miért van ez így? Feltételezem, feltűnési viselkedés miatt? Találgatunk Barsay Jenő képei között. Alighanem busztás lenne ezekről így vélekedni. Eppen most, amikor egyre nagyobb szükség van arra, hogy az ember közöljön valamit szomszédjával, társaival. Mindegy, hogy mit, hogy most rossz a kedve vagy örül, most boldog vagy hogy nincs éltetve. A kötődést nem szabad elvágni: tenni kell azért, hogy a művészet mindig az emberiség társa, kísérője legyen.

Fölmentünk a galériára. A Mester megpínt a fotelban. Olyan volt, mint egy álmodó, akinek más feladata nincs, mint hogy okosan és értelmesen megszépítse kortársai minden-napját. Úgy élt a fotelban, mint aki megbékélt sorsával, aki önmaga viseli további tikkait. Seme színtelenül ragyogott. Bizakodó volt, hogy önkéntelenül is megkedvezül: boldog-nak, teljesnek, kiegyensúlyozottnak éri magát?

— En nem vagyok kiegyensúlyozott ember — mondta. Végleg bennünket a magáé, de folytatta. — En nagyon nyugtalan ember vagyok, sok mindenre rezonálok. Nem tudok éjszaka aludni, amikor egy Mednyánszkyt, egy Derkovitsot lebecsülök.

Keze megint fölfelé emelkedett, hogy aztán újból nyugtalan, rásimuljon a karfára.

— Ami a sorsomat illeti, nagyon hála vagyok. Sokszor arra gondolok, hogy talán többet kaptam, mint amennyit megérdemeltem. Mindent megkaptam anélkül, hogy akartam volna. Hát isátemem, egyebet sem csináltam az életben, mint dolgoztam, festettem, olyan embereknek segitettem, akiket nem ismertem. Boldogit engem, hogy jót is cselekedtem. Megengedtem magamnak, hogy úgy éljek, ahogy énnekem tetszik. Hát mit mondjak? Ha sorsomra gondolok, akkor boldog vagyok, mert azall, amit csináltam, meg kell elégednem. Egyébre nem futott belőle.

Lefelé menet a lépcsőn a fényrő beszélt. A lépészházi homályból az utcára lépve értettem meg csak ars poeticáját: „Mind-nen kép önvallómasa, voltaképpen önárképe a festő-nék. A kompozitció alakulása éppen ezért tisztán tükrözti a korba beavazott festő ember nagyságtartását... korunk festésze az építés, a szilárd és világos szerkezet jegyében... fogant... Mindig arra törekedtem, hogy minden homályos, elmosódó jelenség-től megszabaduljak, hogy képeim a kristályok tisztaságával tükrözék a kor humánúmat.”

Molnár Zsolt

HUSZTI PÉTER

Arcok, nyaralok, évek

Miért rakogatam össze a homályba igyekvő arcokat, nyaralok, éveket? Miért jegyzetgem az iskolaudvart, a falászókat, a zegugos folyosók titkait, barátok mosolyát, átbeszélgetett éjszakai mondatfolyókat, a városokat, hotelszobákat, csillogó szemeket, készülő szerepeket?

Miért? Talán, mert velem vannak! Ha nem akarnám is, viszem őket. És én akarom! Meg akarom őrizni, ahogy én látom, ahogy én hittem, ahogy én szerettem!

